

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
Department of Medical Sciences

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

หมวด 1 ด้านการนำองค์การและความรับผิดชอบต่อสังคม

“ การกำหนดทิศทาง และ ปรับบทบาทขององค์การในการทำงานเชิงรุก มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อประชาชน และระบบสาธารณสุขของประเทศไทย อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยระบบการนำองค์การที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมเป็นพื้นฐาน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ ทั้งในการนำ การกำกับติดตาม และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ บุคลากรมีความผูกพัน ความมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติราชการ โดยตระหนักถึงความผาสุกของสังคมและชุมชน สามารถนำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการสร้างรายได้ รวมทั้งช่วยลดความเสี่ยงด้านต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาพของประชาชนได้เป็นอย่างดี”

วิสัยทัศน์ :

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นองค์การชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุขในภูมิภาคเอเชียภายในปี พ.ศ. 2563

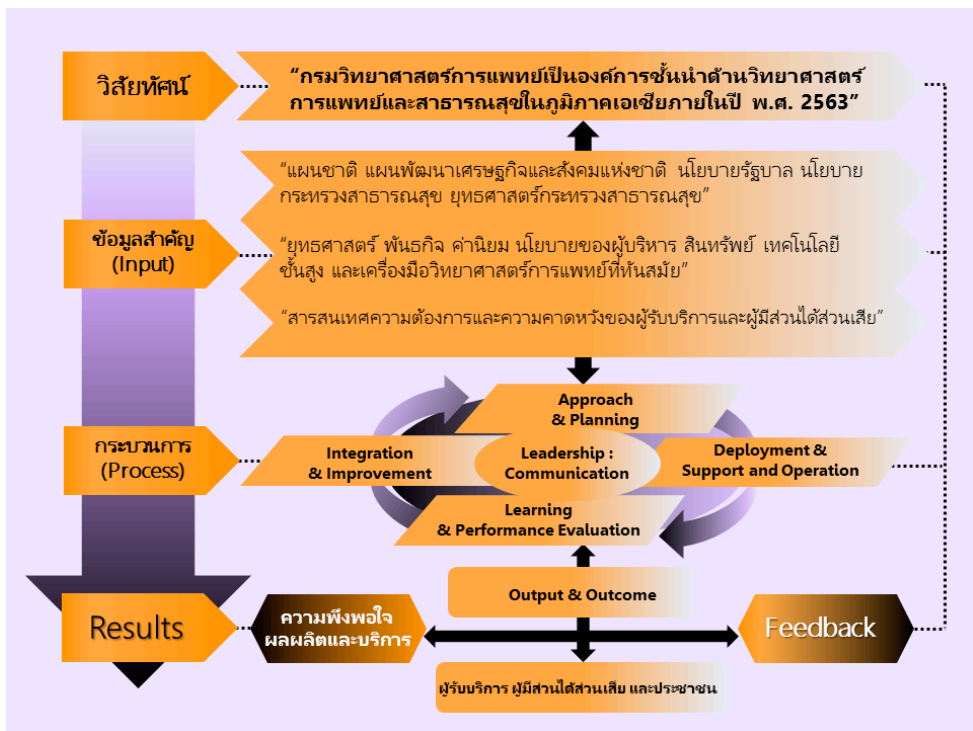
พันธกิจ :

1. ศึกษา วิจัยและพัฒนาเพื่อให้ได้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข
2. เฝ้าระวัง ประเมิน สื่อสาร แจ้งเตือนภัย และกำหนดมาตรการการจัดการความเสี่ยงจากโรคและภัยสุขภาพ
3. กำหนดมาตรฐานและพัฒนาห้องปฏิบัติการ และเป็น ศูนย์ กลาง ข้อมูล อ่างอิง ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข
4. บริการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข ในฐานะห้องปฏิบัติการอ้างอิง
5. พัฒนาและกำหนดมาตรการเพื่อสนับสนุน การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
6. สื่อสารสาธารณะในภาวะที่ต้องพึ่งพาข้อมูล ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข ของประเทศและเอเชีย

คำนิยาม : DMSc

- D - Discovery (ใฝ่รู้)
- M - Moral (คุณธรรม)
- S - Sciences/Standards (นำหลักวิชาการ/ มาตรฐานสากล)
- C - Change attitude (เปิดใจ/พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง)

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์มีภารกิจเกี่ยวกับการวิจัยและการตรวจวิเคราะห์ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อผลการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีแก่ประชาชนและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของประเทศ ภายใต้การบริหารงานด้วยระบบ “DMSC” Leadership System ซึ่งระบบการนำองค์การที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมเป็นพื้นฐาน มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาด้วยการนำมาตราฐานสากลต่างๆ มาใช้ในการปรับปรุงองค์การ โดยได้รับการรับรองมาตรฐานและรางวัลมาแล้วมากมาย มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทั้งด้านเทคนิคและเทคโนโลยี อีกทั้งยังสร้างและพัฒนาเครือข่ายความรู้สู่ชุมชน โดยปัจจุบันมีอาสาสมัครวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนกว่า 3,000 คน ที่เป็นผู้นำชุมชนในการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนด้วยตนเอง

ภาพที่ 1 “DMSC” Leadership System

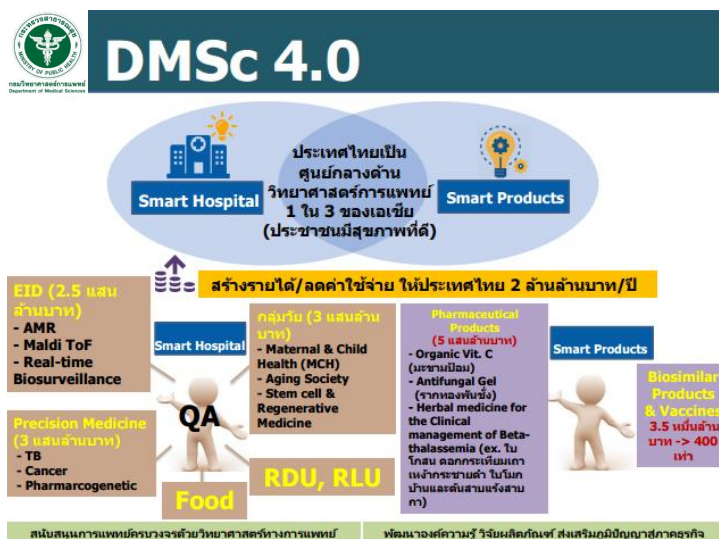
พลิกโฉมการทำงาน มุ่งสู่เป้าหมายที่ท้าทาย

การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ระบุตัวตนในอนาคตอย่างชัดเจนว่ากรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จะเป็น “องค์กรชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุขในภูมิภาคเอเชียภายในปี พ.ศ. 2563” หากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์บรรลุได้ตามเป้าหมายดังกล่าว นั้นหมายความว่าในอีก 3 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะมีองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เทียบเคียงประเทศชั้นนำในเอเชียอย่างญี่ปุ่น จีน และเกาหลี ซึ่งกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อรองรับการดำเนินการดังกล่าว โดยปรับบทบาทการทำงานจากเดิมที่มีภารกิจหลักในการตรวจวิเคราะห์ การรับรองห้องปฏิบัติการ ให้นำไปสู่ทิศทางหลัก 3 ด้าน ได้แก่

1. การเป็นองค์กรหลักด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ในภารกิจ 3 ด้าน คือ การพัฒนานวัตกรรมด้านสุขภาพ (Innovation) การสนับสนุนระบบบริการสุขภาพด้วยเครื่องมือด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Technology Support) และการคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection)

2. สร้างคนไทย 4.0 ที่มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ โดยพัฒนาในด้านสมุนไพร เทคโนโลยีชีวภาพ-ชีวการแพทย์ และเทคโนโลยีเกี่ยวกับสุขภาพ (Herb, Biotech-Biomed)

3. การตอบสนองการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ด้านสาธารณสุข โดยมีภารกิจหลัก 2 ประเด็น คือ การสนับสนุนการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของชาติภาพรวม (Smart Product) และพัฒนาโรงพยาบาลให้มีมาตรฐานด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Smart Hospital)

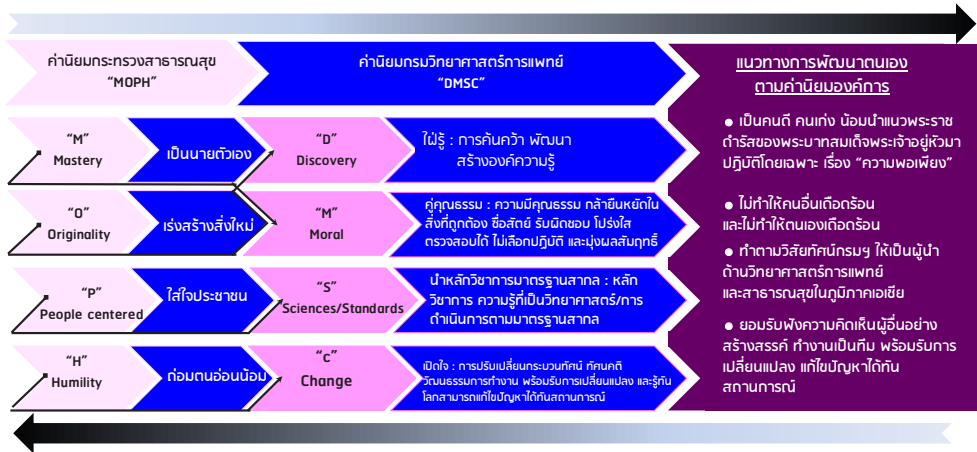
ภาพที่ 2 ทิศทางองค์กร DMSc 4.0

ความสอดคล้องของเป้าหมาย ค่านิยม และวัฒนธรรมองค์การ

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ให้ความสำคัญกับการรู้จักและทบทวนตนเองเพื่อกำหนดจุดยืนทั้งปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากผู้บริหารมีความตระหนักรู้ว่าภายใต้การเปลี่ยนแปลงของระบบสาธารณสุขและสภาวะการณ์แวดล้อมต่างๆ ของโลก การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและมีจุดยืน (Positioning) ที่เข้มแข็งเท่านั้น จึงจะเป็นองค์การชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุขได้ ในช่วงแผนยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2555 – 2558 ผู้บริหารได้ใช้โอกาสนี้ในการทบทวนวิสัยทัศน์ ค่านิยม และพันธกิจ โดยมีการรวบรวมและใช้ข้อมูลที่สำคัญอย่างรอบด้านทั้งภายในและภายนอก ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ซึ่งทำให้พบว่ามุมมองจากคนภายนอกที่มีต่อกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ คือ การเป็นองค์การที่มีความโดดเด่นด้านคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากภารกิจเป็นเพียงต้นน้ำและกลางน้ำเท่านั้น กล่าวคือ เป็นผู้มีบทบาทในการเสริมหนุนภารกิจของกรมวิชาการอื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จและก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน มากกว่าการที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จะส่งผลิตและบริการถึงประชาชนโดยตรง ซึ่งนำไปสู่การสร้างโอกาสในการพัฒนาจากความเชื่อของผู้บริหารและบุคลากรที่ว่า งานด้านการแพทย์และการสร้างเสริมสุขภาพจะดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นพื้นฐานสำคัญ กลายเป็นการชี้แนะความมุ่งมั่นที่จะนำพาสถานะของกรมไปสู่การเป็น **“ห้องปฏิบัติการอ้างอิงชั้นนำในระดับประเทศและระดับนานาชาติ”**

จากเป้าประสงค์ดังกล่าว กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จึงยืนยันการใช้ค่านิยม “เปิดใจ ใฝ่รู้ คู่คุณธรรม นำหลักวิชาการ มาตรฐานสากล (DMSC: Discovery, Moral, Sciences/Standard, Change)” ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับค่านิยมของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจะ เป็นพฤติกรรมที่จะนำองค์การให้บรรลุเป้าหมายได้ จากนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2558 ได้มีการศึกษาวัฒนธรรมองค์การกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อค้นหาคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เหมาะสมของคนในองค์การ พบว่ากรมมีวัฒนธรรมองค์การเน้นการพึ่งพา (การป้องกันเชิงรับ : Passive - Defensive Culture) ซึ่งสะท้อนว่ากรมมีการส่งเสริมให้แต่ละคนทำงานแบบพึ่งพาอาศัยกัน ในรูปแบบทีมงาน (Interdependent Team Builder) ตลอดจนการกระตุ้นความร่วมมือจากบุคลากร พันธมิตร และเครือข่ายสมาชิกในรูปแบบ “Collaborative Study” ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การของตำแหน่งระดับผู้บริหาร เป็นวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ คือ เน้นความสำเร็จ การพัฒนาตนเอง บุคคล และไม่ตรีสัมพันธ์ จากการศึกษาดังกล่าวจึงทำให้เชื่อมั่น

ได้ว่าลักษณะวัฒนธรรมของผู้นำและผู้ปฏิบัติงานของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์สามารถเสริมหนุนการเป็นองค์กรคุณภาพมาตรฐานได้เป็นอย่างดี จึงยืนยันได้ว่า ค่านิยม “DMSC” นั้นมีความเหมาะสมและสามารถนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

ภาพที่ 3 ค่านิยมและแนวทางการพัฒนาตนเองของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

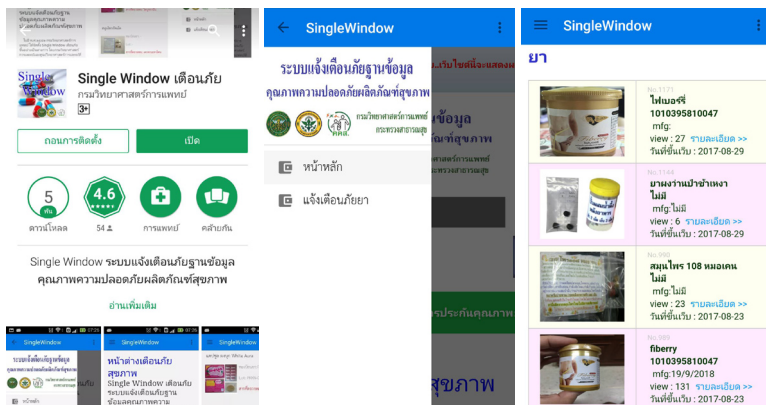
การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม

เพื่อขับเคลื่อนกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ไปสู่องค์กรนวัตกรรม ผู้บริหารทุกระดับได้ร่วมกันกำหนดให้การสร้างนวัตกรรมเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดตามวัตถุประสงค์คุณภาพ ภายใต้การทบทวนโดยฝ่ายบริหาร (Management Review) รวมถึงการนำนโยบาย “3C” ได้แก่ Customer focus, Competency และ Collaboration มาใช้ให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจเล็งเห็นคุณค่าการทำงานที่มาจากความร่วมมือสู่องค์กรสมรรถนะสูง และมุ่งเน้นประชาชนเป็นสำคัญ ผู้บริหารจึงสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่กระตุ้นความคิด ความร่วมมือในการปฏิบัติงานในการทำงานโดยตั้งเป็นคณะทำงานต่างๆ และอาศัยการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือช่วยในการขับเคลื่อน ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ส่งผลงาน/นวัตกรรมที่ได้จากการวิจัยพัฒนาสมัครขอรับรางวัลต่างๆ ทำให้กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้รับรางวัลมากมายทั้งภายในและนอกประเทศ นอกจากนี้ ผู้บริหารได้เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเป็นองค์กรชั้นนำในระดับสากล จึงสนับสนุนกิจกรรมด้านความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งตามกรอบความร่วมมืออาเซียน และวาระความมั่นคงด้านสุขภาพโลก (Global Health Security Agenda: GHSA) ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหลัก (Lead Country) ส่งผลให้บุคลากรของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์การทำงานในระดับโลก

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้มีการวางแผนและคาดการณ์การเกษียณอายุราชการในแต่ละปีเพื่อทดแทนกำลังคนที่สูญเสียไป ควบคู่กับการพัฒนากำลังคนตามเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ คือ “พัฒนาความมั่นคงและความเป็นมืออาชีพให้กับบุคลากร รวมทั้งการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง” ผู้บริหารได้สร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการแบ่งปันและถ่ายทอดการเรียนรู้ โดยกำหนดให้การออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เป็นหนึ่งในกระบวนการพิเศษในระบบบริหารคุณภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรืออบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้นำทั้งในและต่างประเทศ พัฒนากำลังคนระดับปริญญาเอก ฯลฯ และจัดให้มีระบบข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง (HIPPS) เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จากนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ประกอบกับการทำงานบนพื้นฐานของการสร้างนวัตกรรม ได้หล่อหลอมให้บุคลากรของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางการแพทย์แล้ว ยังมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติราชการ มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกรม ซึ่งสะท้อนได้จากระดับความผูกพันของบุคลากรที่สูงถึงร้อยละ 82.76

เพราะความห่วงใยต่อสังคม จึงต้องก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลง

นอกจากความรับผิดชอบต่อสังคมในประเด็นหลักของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ได้นำมาตราฐานเกี่ยวกับความมั่นคงและปลอดภัยในห้องปฏิบัติการ ได้แก่ ISO 15190 และ CWA 15793 มาใช้เพื่อจัดการผลกระทบของสารเคมีชีวะที่ใช้ในห้องปฏิบัติการ กรมยังมีความห่วงใยต่อปัญหาสุขภาพอนามัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ได้มาตรฐานหรือมีสารอันตรายปนเปื้อน ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคและการเจ็บป่วยของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคจากการได้รับสัมผัสสารพิษจากสิ่งแวดล้อมจากการใช้ชีวิตประจำวันอีกด้วย

ภาพที่ 4 แอปพลิเคชัน Tumdec drug alert เตือนภัยสุขภาพประชาชน

จากสมรรถนะหลักของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ คือการเป็นห้องปฏิบัติการอ้างอิง ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ และความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ จากการที่กรม มีบุคลากรที่มีองค์ความรู้ในเชิงลึก มีเครื่องมือทันสมัย มีศูนย์กระจายอยู่ทั่วประเทศ และมีแหล่งทุนทั้งจากเงินงบประมาณและนอกงบประมาณ ข้อมูลและองค์ความรู้ต่างๆ จากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จึงถือเป็นข้อมูลที่เชื่อถือและอ้างอิงได้มากที่สุด ประกอบกับสังคมในปัจจุบันที่มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างรวดเร็ว ประชาชนได้รับข้อมูลต่างๆ ทั้งจากแหล่งที่เชื่อถือได้และแหล่งที่ไม่มีการอ้างอิง จนทำให้เกิดความตระหนัก ความเข้าใจที่ผิดพลาดต่อข้อมูลด้านสุขภาพ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จึงมุ่งเน้นการสื่อสารสาธารณะและการแจ้งเตือนภัยสุขภาพกับประชาชนอย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ ผ่านช่องทางการสื่อสารและแจ้งเตือนภัยทั้งการให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อ (โทรทัศน์ โทรศัพท์ ยูทูบ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ) เว็บไซต์ และข่าวประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้ช่วยสร้างความเข้าใจในปัญหาสุขภาพ สามารถลดความตระหนักแก่ประชาชนได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังได้พัฒนาเว็บไซต์ “Single Window หน้าต่างเตือนภัยสุขภาพ” และแอปพลิเคชัน “ทำดี ดร็ก อเล็ท (Tumdee Drug Alert)” ที่เป็นเสมือนหน้าต่างเตือนภัยสุขภาพ สินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ทั้งยา เครื่องสำอาง และอาหาร โดยแสดงทั้งรูปภาพผลิตภัณฑ์ ฉลาก สารพิษที่พบ แหล่งที่มา ฯลฯ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งอ้างอิงที่สามารถเชื่อถือได้มากที่สุดในขณะนี้

เสริมความสามารถของเครือข่าย ปฏิบัติงานง่าย เชื่อถือได้ เป็นที่พึ่งให้แก่มุมชน

เครือข่ายที่สำคัญยิ่งต่อการปฏิบัติงานของกระทรวงสาธารณสุขก็คืออาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากชุมชน สามารถเข้าถึงประชาชนได้โดยตรง เป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างภาครัฐและประชาชน กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายดังกล่าวด้วยการต่อยอดพัฒนาให้เป็น อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน และสร้างชุมชนให้เป็น “ชุมชนต้นแบบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค” โดย อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน จะแตกต่างจาก อสม. ทั่วไป คือ ช่วยเป็นหูเป็นตาในการเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน สอดส่องดูแลการแพร่กระจายของสินค้าที่สุ่มเสี่ยงสามารถตรวจสอบผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างง่าย รวมทั้งเป็นผู้ให้ความรู้ต่อครอบครัว เพื่อนบ้าน และคนในชุมชนที่ตนเองดูแล ซึ่งกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้เข้าไปถ่ายทอดองค์ความรู้ สอนการใช้งานเครื่องมือทดสอบรวมทั้งใช้เว็บไซต์และแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้น

ให้เกิดประโยชน์ ปัจจุบันเกิดศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชนต้นแบบมากกว่า 120 แห่ง และมี อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนที่ผ่านการประเมินตามหลักสูตรโดยมีทีมครูพี่เลี้ยงในพื้นที่มากกว่า 3,000 คน ส่งผลให้ชุมชนต่างๆ การตื่นตัวและรับรู้ปัญหาผ่านการเรียนรู้ปฏิบัติจริงมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมุ่งมั่น จนมีความเข้าใจ และเกิดศักยภาพในการเฝ้าระวังและตรวจสอบผลิตภัณฑ์สุขภาพที่จำหน่ายในชุมชนได้ด้วยตนเอง

ภาพที่ 5 กิจกรรมการพัฒนา อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน

ความสำเร็จของการนำองค์การเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์นั้นอาศัยปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ คือ 1) ผู้บริหารสูงสุดมีการขึ้นนำที่ชัดเจน 2) การใช้กลไกการสื่อสารที่หลากหลาย การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ได้รับข้อมูลข้อเสนอแนะจากบุคลากร ตลอดจนผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากำหนดทิศทางการทำงานได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปรับปรุงกระบวนการทำงาน 3) ผู้บริหารทุกระดับส่งเสริม สนับสนุน และบุคลากรทุกระดับให้ความร่วมมือ อาจกล่าวได้ว่าหากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ยังคงรักษามาตรฐานที่ดีไว้ได้อย่างต่อเนื่อง การบรรลุเป้าหมายในการเป็นองค์กรชั้นนำระดับภูมิภาคเอเชีย คงไม่ใช่เรื่องยากอย่างแน่นอน

